

ایران زمین - «هوره خوانی» در کرمانشاه، «چله دویده» در آذربایجان شرقی، «خوانچه برون» در کردستان، شاهنامه خوانی و قصه گویی ریش سفیدان و بزرگان، خوردن تنقلات و تفالی بر حفظ تا حلوا کدوی گیلان و شولی یزد و خرما ماهی خوزستان و قلیه ماهی سیستان و بلوچستان و... هزار رنگ و هزار رسم پای سفره‌ای که در یک شب از ۳۶۵ شب سال پهن می‌شود، شب دراز و سرد ایرانی‌ها را به صبح پیوند می‌زند و خاطره یک یلدای دیگر را در ذهن کوچک و بزرگ خانواده‌ها به یادگار می‌گذارد. خوراکی‌ها و آیین‌های ویژه یلدایی در ایران رنگارنگ با قومیت‌ها و جغرافیای متنوع، یک هویت واحد دارد و آن «شب خانواده» بودن یلداست؛ شبی که بزرگ و کوچک سنی هر خانواده، جایگاه و منزلت خاص خود را دارد.

«چله دویده» در آذربایجان شرقی

در آذربایجان شرقی «چپله گنججی سی» به معنی شب یلداست. شب یلدا در تبریز همچون دیگر نقاط ایران، با گرد هم آمدن اعضای خانواده و فامیل دور هم آغاز می‌شود. در این شب که به آن «پویوک چپله» (چله بزرگ) هم می‌گویند، کوچک‌ترها به دیدار بزرگ‌ترها می‌روند. یکی از رسوم زیبای تبریز در شب یلدا، فرستادن خونچا (خوانچه) به خانه نوجوانان است. خونچا شامل هدایایی مثل میوه‌های ترزین شده، شیرینی‌های محلی، آجیل و خشکبار و گاهی هم لباس و طلاست که توسط خانواده داماد به خانم عروس فرستاده می‌شود. این رسم نشان از اهمیت دادن به تحکیم روابط خانوادگی و ایجاد پیوند محبت‌آمیز بین خانواده‌ها دارد.

از دیگر آداب و رسوم شب یلدا در تبریز، نوازندگی عاشق‌ها می‌باشد که خواننده و نوازنده‌های محلی هستند و اشعار و موسیقی مردمی می‌سرایند. عاشق‌ها، داستان خوانده و فی البداهه شعر سراییده و ساز می‌نوازند. داستان‌ها در مورد افسانه‌های کهن از جمله «گوراولو» و قصه‌های مهر و محبت شبیه «فرانی» (پری) می‌باشند. از رسم و رسوم شب یلدا در آذربایجان شرقی «چله دویده» است. برای اجرا کردن این رسم، مردان و جوانان فامیل دور هم جمع شده و قوطی‌هایی را سوراخ کرده، یک چوب داخل آن می‌کنند. سپس یکی پارچه را آتش زده و داخل قوطی می‌گذارند. به این صورت مشعلی درست می‌شود. سپس مشعل را در دست گرفته و شعر «قندیر اوغلی‌ها قندیر اوغلی‌ها بیر جیندا ویر پندیر اوغلی چله قاشدی‌ها چله قاشدی‌ها» را می‌خوانند که به معنی «پسر قندیل‌ها، پسر قندیل یک پارچه کهنه را آتش بز، چله فرار کرد‌ها، چله فرار کرد». با شعر خواندن به در خانه‌ها رفته و پارچه نفت‌آلودی از هر کس می‌گیرند، سپس روی مشعل قرار می‌دهند تا خاموش نشود.

«چپله لیک» در آذربایجان غربی

شب یلدا در آذربایجان غربی با آداب و رسوم خاصی برگزار می‌شود که از مهم‌ترین آنها می‌توان به شب‌نشینی در منزل بزرگ خانواده و فرستادن هدایا یا همان «چپله لیک» به منزل نوجوانان اشاره کرد. مردم آذربایجان غربی در شب چله به منزل بزرگ‌ترها رفته و تا پاسی از شب با ریش سفیدان و بزرگ‌ترهای فامیل همنشینی می‌شوند. غذای مخصوص آنها در این شب، پلو و رشته پلو است.

قصه‌گویی در اردبیل

اکثر مردم استان اردبیل در شب یلدا چپله قاریزی (هندوانه چله) می‌خورند و معتقدند با خوردن هندوانه، لرز و سوز سرما به تنشان تأثیر نداشته و اصلاً سرمای زمستان را حس نمی‌کنند. شب چله افراد فامیل دور کرسی چوبی جمع شده و به قصه‌ها و روایت‌های شیرین بزرگ‌ترها گوش می‌دهند. زنان و دختران روستا در گرگ و میش

عکس ایران

از «هوره خوانی» و «خوانچه برون» تا شاهنامه خوانی و قصه‌گویی

چله با اجاق سنت گرم می‌شود

شب‌های چله، در تکاپو و هیجانی خاص ملزومات غذا و تنقلات ویژه این شب را مهیا کرده و برای گذران ساعات خوش در کنار فامیل لحظه‌شماری می‌کنند. آنها در سینی‌های قدیمی مسی در فضای دوده گرفته آشپزخانه‌های قدیمی، انواع میوه و تنقلات را مهیا می‌کنند. در این شب استثنایی پس از صرف شام و خواندن دعای شکر در پای سفره، همگان در کنار هم، از شادی‌ها و غم‌ها، موفقیت‌ها، اعتقادات، امیدها و بیم‌هاشان می‌گویند. بزرگ‌ترها و ریش سفیدان فامیل در این شب علاوه بر خواندن برخی از اشعار محلی مانند بیاتنی، خاطرات و داستان‌های کهن ایران زمین را برای اعضای خانواده نقل می‌کنند. «گل یا پوچ» از جمله بازی‌هایی است که در شب چله با مشارکت همه اعضای خانواده رواج داشت، اما اکنون به ندرت می‌توان چنین جلوه‌هایی را به چشم دید.

«هوره خوانی» در کرمانشاه

در شب یلدا مردم کرمانشاه و مناطق زاگرس نشین آداب و رسوم خاصی مانند چیدن سفره و صرف خوراکی‌ها و برگزاری آیین‌های معنوی جذاب دارند. مردم استان کرمانشاه براساس آیینی کهن در شب یلدا بیدار می‌مانند تا با شعر خواندن، قصه گفتن، فال حافظ گرفتن و آجیل خوردن با مادر جهان در زادن خورشید همراهی و همدردی کنند. در استان کرمانشاه رسم‌هایی مانند هوره‌خوانی (گونه‌ای از موسیقی کردی) و جوراب بازی نیز در بین مردم رواج داشته که امروزه کم‌رنگ‌تر از قبل شده است.

«خوانچه برون» در کردستان

شب یلدا در استان کردستان که به آن «شهو زمسان» می‌گویند دارای آداب و رسوم خاص خود است که به بردن خوانچه (کادو) برای نوجروس تا تهیه خوراکی‌های خاص این شب همچون کالک تورش (خریژه ترش) می‌توان اشاره کرد. اصلی‌ترین ویژگی شب چله، گردآمدن خانواده‌ها با هماهنگی قبلی در کنار هم است؛ به صورتی که معمولاً یک هفته قبل از آن مشخص می‌شود شب چله این سال در خانه چه کسی جمع شوند. در تدارکات این جشن، سندنچی‌ها چند ماه قبل از شب چله، خربزه‌های کوچکی که از روستای گردشگری سراب قومی‌ها تهیه می‌شود را در تقاله سرکه می‌اندازند تا برای این شب «کالک تورش» (خریژه ترش) که از اصلی‌ترین موارد سفره است را داشته باشند؛ پس از خوردن غذای چرب و سنگین شب چله، میل کردن این خربزه ترش هضم غذا را آسان کرده و باعث می‌شود بقیه شب نیز بتوان از نیت خود می‌داند.

تنقلات متنوع و میوه‌های رنگارنگ شب چله استفاده کرد. غذای مخصوص شب یلدا در استان کردستان معمولاً دلمه و رشته پلو است.

«فال سوزن» در همدان

شب چله برای همدانی‌ها با پهن کردن بساط کرسی در هوای سرد آخرین روز پاییز همراه است. در حقیقت درست کردن کرسی برای شب یلدا در همدان یک امر واجب و ضروری است و بدون آن شب چله معنا ندارد؛ همدانی‌ها به این مراسم «کرسی‌گذاران» می‌گویند. وقتی که تمام اعضای فامیل در خانه بزرگ‌تر فامیل دور کرسی جمع شدند، خوردن شب چله و خوراکی‌های نمادین شب یلدا آغاز می‌شود. در این شب یک رسم قدیمی «فال سوزن» انجام می‌شود. روال آداب چله در همدان چنین است که وقتی خورندنی‌ها تمام شد، یک تکه پارچه تازه و آب نخورده می‌آورند. یک خانم مسن و با کمالات که اشعاری را از حفظ است، شعری می‌خواند. سپس دختر بچه کوچکی روی همان پارچه سوزن می‌زند. حاضران مجلس در دل نیت می‌کنند. خواندن هر شعر که تمام شد، در هر محلی که دختر سوزن زده (البته دیگران محل سوزن زدن‌ها را نباید ببینند) مخصوص یک شعر است و هر کسی هر نیتی دارد، یکی از آنها را که مخصوص یک شعر است انتخاب و شعر را جواب نیت خود می‌داند.

«شال اندازی» در قزوین

آیین‌های یلدایی مردم قزوین در کنار پیوندهای خانوادگی با آداب و رسوم خاصی همراه بوده و با خوردن شب چله و شال اندازی و گرفتن فال حافظ و قصه‌گویی پدر بزرگ‌ها، شب به یادماندنی را در آغاز فصل زمستان رقم می‌زند. یکی از برنامه‌های این شب در استان قزوین مثل گویی است که نوعی شعرخوانی و داستان خوانی محسوب می‌شود و از گذشته اجرا می‌شده و خانواده‌ها در این شب، گرد هم جمع می‌شدند و افراد سالمند و پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها برای دیگران قصه می‌گفتند. در این شب هم مثل جشن تیرگان، فال گرفتن از کتاب حافظ مرسوم است و حاضران با انتخاب و شگفتن کرد، از روی پوکی یا پزی آن، آینده‌گویی می‌کنند.

«شو چله» مردمان دیار کویر

یلدا یا به گویش محلی «شو چله» در خراسان جنوبی رنگ و بوی اوسونه‌خوانی گرفته‌ای دارد. اگرچه مردم این دیار هم مانند دیگر استان‌ها در آخرین شب به یادماندنی پاییز به خانه بزرگ‌ترهایشان رفته و طولانی‌ترین شب سرد سال را با دورهمی جشن می‌گیرند اما از ۲ هفته مانده به شب چله، بزرگ‌ترها به تدارک یک دورهمی خانوادگی شاد و پر جنب و جوش می‌اندیشند و با آماده کردن گوسفند برای قربانی، راه‌اندازی کرسی، فراهم کردن آجیل‌های خشک و میوه‌های پاییزی به استقبال یلدا و میهمان‌هایش می‌روند.

اوسونه خوانی مادر بزرگ‌ها

در کنار همه این رسوم، استادان موسیقی خراسانی با نواختن ساز و دهل و دایره‌زنی و جوان‌ترها با اجرای رقص‌های محلی حال و هوای خاطره‌انگیزی به این شب می‌دهند. تعریف کردن قصه توسط مادر بزرگ یکی دیگر از بخش‌های شب‌زنده‌داری یلدا در خراسان جنوبی است. مادر بزرگ‌ها قصه‌های قدیمی یا به اصطلاح محلی «اوسونه» که خودشان آموخته‌اند را برای بچه‌ها تعریف می‌کنند که مورد استقبال خوب کودکان و نوجوانان قرار می‌گیرد.

کف‌زنی یا همان بستنی زمستانی

در کنار همه این تفریحات، مردم شهرستان‌های قاینات و بیرجند و شهرستان‌های دیگر دارند. آنها که از گذشته‌های دور عادت به تهیه خوراکی‌های سالم و مقوی داشته‌اند، در شب یلدا تهیه کف‌زنی یا کف‌بیخ (یک نوع دسر سنتی و قدیمی) را که اخیراً به آن بستنی زمستانی نیز می‌گویند، فراموش نمی‌کنند.

پذیرایی یزیدی‌ها از میهمانان شب چله با «آش شولی»

مراسم یلدا در یزد تلفیقی از سنت‌های ایران باستان و اسلامی است. در بعضی محله‌های یزد در شب یلدا مانند چهارشنبه‌سوری آتش می‌افروزند. آنها آتش را نمادی برای امید به طلوع خورشید و فراموش نکردن روشنایی می‌دانند. در بعضی جاها در کنار سفره‌های یلدایی، سفره‌های دیگری نیز پهن می‌کنند تا برای اهالی خانه و محله طلب دعای خیر کنند. سفره‌های یلدایی در یزد در بزرگ‌ترین اتاق خانه‌ها «ارسی»، روی کرسی انداخته می‌شود. خانواده‌های یزیدی نیز این شب را فرصتی برای دور هم بودن می‌دانند و در خانه بزرگ‌ترها جمع می‌شوند. شولی یزیدی از غذاهای سنتی مردم استان است که در شب چله بسوی آن از هر خانه‌ای به مشام می‌رسد. در این شب، افراد فامیل در خانه یکی از بزرگان فامیل جمع شده در کنار هم دیگ آش شولی را برپا می‌کنند.

شب چره و قصه‌گویی شب یلدا در مازندران

آداب و رسوم شب یلدا در مازندران درست همانند دیگر شهرهای دیگر ایران جالب و با جزئیات فراوان است. مراسم شب یلدا یا «چله شو» در شهرهای استان مازندران آنقدر مهم است که برای مثال اگر خانواده‌ای در این شب تدارکی برای شام نداشته باشد، آن را امری بدشگون می‌دانند.

یکی از مهم‌ترین آداب و رسوم شب یلدا در مازندران مثل سایر نقاط ایران «شب‌نشینی» است. اما از آنجایی که کشتی با نام این استان گره خورده است، در این شب جوان‌ترها با هم کشتی می‌گیرند یا مچ می‌اندازند. بزرگ‌ترها هم شعرها و آوازهای قدیمی برای بچه‌ها به زبان مازندرانی و منظومه‌های امیری و طبری می‌خوانند.

قاشق‌زنی یک رسم قدیمی در شب یلدا مازندرانی‌ها

یکی از جالب‌ترین آداب و رسوم شب یلدا در رامسر قدیم و برخی شهرها و روستاهای مازندران مراسم «قاشق‌زنی» است. در این مراسم زنان و دختران روی صورت خود چادر می‌اندازند و یک قاشق چوبی بزرگ یا ظرف در دست می‌گیرند و به در خانه همسایه‌ها می‌روند. سپس قاشق خود را به سمت همسایه‌ها می‌گیرند و بدون اینکه حرف بزنند، از او درخواست می‌کنند تا ظرف را با انواع تنقلات یلدایی پر کند. بعد از جمع شدن انواع تنقلات شب یلدا، این خوراکی‌ها را به قدری که لال است یا لکنت زبان دارد، می‌دهند تا درمان شود. موسیقی و آواز خواندن یکی دیگر از رسوم جالب مازنی‌ها در شب یلداست. در قدیم اکثر مازندرانی‌ها در این شب (لاله‌ها) یا بانی می‌نواختند و در کنار آنها فرد دیگری آواز می‌خواند. آواز خواندن و بازی‌های محلی مازندران در شب یلدا هنوز هم از رایج‌ترین تفریحات در بسیاری از شهرها و روستاهای مازندران در شب چله محسوب می‌شوند.

شب چله همدانی‌ها با پهن کردن بساط کرسی در هوای سرد آخرین روز پاییز همراه است. در حقیقت درست کردن کرسی برای شب یلدا در همدان یک امر واجب و ضروری است

عکس ایران

ایران در «ایران»

هوشمندسازی کشاورزی در فارس

شیراز - هوشمندسازی گلخانه‌ها، به عنوان گامی عملی در این راستا، تحولی چشمگیر در مدیریت منابع و کاهش هزینه‌های تولید به‌وجود آورده است. نتایج اولیه این طرح‌ها نشان می‌دهد که هوشمندسازی علاوه بر افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی، به حفظ محیط زیست و کاهش هزینه‌ها نیز کمک شایانی خواهد کرد.

«مجتبی دهقان‌پور» مدیرکل جهاد کشاورزی فارس، از هوشمندسازی گلخانه‌ها به عنوان یکی از طرح‌های کلیدی این سازمان یاد کرده و تأکید می‌کند: این اقدام مصرف سوخت را تا ۴۰ درصد کاهش داده و کاهش ۷۵ درصدی مصرف کود و سموم شیمیایی و ۶۰ درصدی رفت‌وآمد در گلخانه‌ها را نیز به‌دنبال داشته است. این آمار حاکی از تحولی بنیادین در شیوه مدیریت منابع است که به افزایش بهره‌وری و حفاظت از محیط زیست کمک می‌کند. یکی از مهم‌ترین ابعاد هوشمندسازی در کشاورزی، استفاده از هوش مصنوعی برای مدیریت منابع آبی و تجمع چاه‌های کشاورزی است. طبق گفته دهقان‌پور، این رویکرد باعث کاهش مصرف آب و افزایش بهره‌وری شده است؛ دو هدفی که تحقق آنها در کشاورزی با بحران‌های متعدد آبی، اهمیت حیاتی دارد.

تکمیل زنجیره تولید در آذربایجان غربی

ارومیه - با حمایت‌های دولت؛ زنجیره‌های چرخه تولید در حوزه‌های مختلف آذربایجان غربی تکمیل خواهد شد تا مردم تحول و توسعه را احساس کنند. «رضا رحمانی»، استاندار آذربایجان غربی با اعلام اینکه چرخه معیوب تولید در استان اصلاح می‌شود، اظهار کرد: با وجود داشتن ظرفیت‌های فراوان استان، زیرساخت‌های لازم فراهم نشده و لازم است همه با هم در مسیر جبران عقب‌ماندگی‌های استان گام برداریم.

رحمانی افزود: برای حل مشکلات حوزه تولید تلاش می‌کنیم با بهره‌مندی از حمایت‌های دولت، شهرک‌های تخصصی با همه امکانات را در استان راه‌اندازی کنیم. وی با اشاره به اهمیت راه‌اندازی مناطق ویژه اقتصادی مشترک با کشورهای همسایه، گفت: آذربایجان غربی از امن‌ترین استان‌های کشور بوده و بازارهای مریز آن باید توسعه یابد. استاندار آذربایجان غربی با اشاره به تأثیر اقدامات صحیح اقتصادی در کاهش آمار قاچاق اظهار کرد: اقدامات برنامه‌ریزی شده‌ای به نفع استان و به ضرر قاچاق آغاز شده است. رحمانی یکی از سیاست‌های اصلی دولت چهاردهم را تقویت اختیارات به استان‌ها اعلام کرد و گفت: نیازهای آذربایجان غربی در حوزه تقویت اختیارات شناسایی و تعیین خواهد شد تا مسیر توسعه استان روان‌سازی شود.

استاندار بوشهر: قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی ابلاغ شود

بوشهر - استاندار بوشهر گفت: با وجود تصویب قانون ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی ابلاغ آیین‌نامه اجرایی این مصوبه زمانبر شده است. ارسلان زارع افزود: انتظار می‌رود به منظور رفع دغدغه بخش بزرگی از جامعه و ایجاد ثبات در اشتغال ذی‌نفعان هرچه سریع‌تر آیین‌نامه یادشده ابلاغ شود. وی یادآور شد: در استان بوشهر ۱۳ هزار ملوان بر روی دوهزار شناور سنتی فعالیت می‌کنند و معیشت حدود ۳۰۰ هزار نفر از شهروندان این استان به طور مستقیم یا به صورت غیرمستقیم به استمرار فعالیت آنان وابسته است.

انتقاد از برنامه‌های غیر علمی برای احیای خلیج گرگان

گرگان - استاندار گلستان گفت: بخش زیادی از اقدامات صورت گرفته برای احیای خلیج گرگان غیرعلمی اجرا شده و به حضور همیشگی یک لایروپ نیاز دارد که منطقی نیست. علی‌اصغر طهماسبی افزود: با وجود گرفتن مجوز آب شیرین‌کن، از ظرفیت سرمایه‌گذاران استانی استفاده نشده و تاکنون به نتیجه نرسیده است. وی بیان کرد: برای اجرای کریدور ریلی شمال-جنوب هم اقدام خاصی صورت نگرفته اما با حمایت بخش خصوصی و پشتیبانی دولت ضروری است این پروژه به سرانجام برسد. استاندار گلستان افزود: در پروژه مجتمع پتروشیمی با همراهی نمایندگان استان و پشتیبانی نماینده ولی فقیه تلاش می‌کنیم حقوق مردم استان و سهامداران را زنده کنیم. طهماسبی ادامه داد: منطقه آزاد اینچه‌برون گلستان هم جز یک تکه کاغذ نیست اما سعی می‌کنیم با همکاری شورای عالی منطقه آزاد تمام مناطق استان زیر چتر منطقه آزاد قرار گیرند و از برتری‌های آن استفاده کنند. وی تأکید کرد: گلستان در بخش زیرساخت پشیدت ضعیف است که باید با اهتمام، آن را برطرف کنیم.

عکس ایران